

AZ ISKOLÁHOZ VALÓ VISZONY KAPCSOLATA EGYES KOGNITÍV KÉPESSÉGEKKEL

SZ-1

Szabó Éva, Jagodics Balázs

Szegedi Tudományegyetem, Pszichológiai Intézet

Kulcsszavak: iskolai attitűd; kognitív képességek; averzió és affiliáció

A tanulási motiváció és az iskolai feladatokkal kapcsolatos elköteleződés alacsony szintje az iskolai kudarcokkal küzdő tanulók meghatározó jellemzője (Finn, 1989). A kudarcok megélése és az iskolához való viszony (attitűd) egymással kölcsönhatásban alakul. Az alacsonyabb kognitív képességek gyakran eredményeznek iskolai sikertelenséget, ami romló attitűdöt és a teljesítményhelyzetektől való félelmet eredményezhet, ami további negatív attitűdöt eredményez az iskolával és a tanulással kapcsolatban. Részben ezzel magyarázható, hogy az iskola iránti érdeklődés csökkenése, valamint az iskolai környezetre adott negatív reakciók az életkor előrehaladtával emelkedést mutatnak (Gottfried et al., 2001). Longitudinális kutatásunk egyik célja a diákok iskola iránti attitűdjének megismerése a belépéskor és a tagozatváltás időszakában, valamint annak vizsgálata, hogy ez a beállítódás hogyan kapcsolódik a diákok egyes alapvető kognitív képességeihez. Ennek feltárására a Szemantikus Szelekciós Tesztet (Szabó et al., 2013) módszert alkalmaztuk, amivel szavak és képek asszociatív kapcsolatán keresztül vizsgálható a személy érzelmi beállítódása. Az öröm és félelem szavak, valamint az iskolához kapcsolódó fogalmak (tanulás, iskola, felmérő, hibázás) asszociációs erősségét vizsgáltuk. A módszer előnye, hogy nem igényel olvasási készséget és jelentős mértékben kiküszöböli a társas kíváncsisági hatást is. Alkalmaztuk a Kognitív Profil Teszt (Gyarmathy, 2009) egyes részfeladatait (figyelem, hangdiszkrimináció, főfogalom-gondolkodás, számisméltés) is, melyek nagymértékben megalapozzák a tanulmányi sikerességet. A vizsgálatban 1. osztályos (N = 58) és 5. osztályos (N = 85) diákok vettek részt (előbbieket egyéni, utóbbiak csoportos adatfelvétellel). Az eredmények azt mutatják, hogy az iskolához köthető attitűdök alapvetően pozitívak, de az affiliációs összpontszámok (örömmérés kapcsolata az iskolai fogalmakkal) az 1. osztályosok esetében szignifikánsan magasabbak ($U_{(107)} = 1025$, $p = 0,007$), míg az averziós értékek (félelemérés kapcsolata iskolai fogalmakkal) az 5. osztályosok körében erősebbek ($U_{(108)} = 1010$, $p = 0,019$). A kognitív képességek és az affiliációs értékek között, úgy tűnik, nincs közvetlen kapcsolat, tehát az iskolához nem feltétlenül azok kapcsolnak több örömmérést, akik jobb képességűek, és az sem állja meg a helyét, hogy a félelemérzet az alacsonyabb képességűek esetében erősebb. Az eredmények arra mutatnak, hogy az attitűdök nem kapcsolódnak közvetlenül a képességekhez, ami jelentheti azt, hogy ezt az összefüggést más változók mediálják (vö. Lee, 2016), de utalhat arra is, hogy az iskolával kapcsolatos attitűd legfőbb forrása nem a kognitív képességek által erősen befolyásolt tanulmányi teljesítményben, hanem egyéb, az iskolával összefüggő tényezőkben keresendő. A jelenség megértésének érdekében további változók bevonását és mélyebb, mintázat-orientált elemzés alkalmazását tervezzük.

A kutatás az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázat (2021–2025) keretében valósul meg.